אל תקרי לשלש אלא לשליש והא מיבעי

ליה לגופיה כתיב קרא אחרינא יוזרעתם את

השנה השמינית ואכלתם מן התבואה ישן

עד השנה התשיעית תנן התם 6%האורז

והדוחן והפרגין והשומשמין שהשרישו לפני

ר"ה מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית

ואם לאו אסורין בשביעית ומתעשרין לשנה

הבאה אמר רבה אמור רבנן יאילן בתר חנמה

יתבואה וזיתים בתר שליש יירק בתר לקיטה

הני כמאן שוינהו רבנן הדר אמר רבה מתוך

שעשויין פרכין פרכין אולי רבנן בתר השרשה

א"ל אביי ויצבור גורנו לתוכו ונמצא תורם

מן החדש שבו על החדש שבו מן הישן

שבו על הישן שבו מי לא תניא ירבי יוםי בן

כיפר אמר משום ר"ש שזורי הפול המצרי

שזרעו לזרע מקצתו השריש לפני ר"ה ומקצתו

השריש לאחר ר"ה אין תורמין ומעשרין מזה

על זה לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן

החדש על הישן ולא מן הישן על החדש כיצד

הוא טושה צובר גורנו לתוכו ונמצא תורם

ומעשר מן החדש שבו על החדש שבו ומן

הישן שבו על הישן שבו א"ל ר"ש שזורי

קאמרת ר"ש שזורי סבר מיש בילה ורבנז

. סברי אין בילה א"ר יצחק בר נחמני אמר

שמואל הלכה כרבי יוםי בן כיפר שאמר

משום ר"ש שזורי מתקיף לה רבי זירא ומי

אמר שמואל הכי והאמר שמואל לכל אין

בילה חוץ מיין ושמן אשתמיטתיה הא

דאמר שמואל יהכל הולך אחר גמר פרי

וצריכא

ל) שביעית פ"ב מ"ז,כ) מנחות ל: [תוס׳ שביעית פ"ב ה"דו. ג) וזנחים פ.ז.

הגהות הב"ח רש"ר אשתמיטתיה כו׳ דבתבואה וזיתים לא פליגי והכל מודים דלא חולינו:

לעזי רש"י

מילי"ו [פני"ל]. דוחן. מק"ו [מ"ק]. פרג. פאזול"י [פיישו"ל] שעועית.

רבינו חננאל (המשך) הכל לפי שומן המקום, כיון שהשרשתם של כל הערוגות כאחת. אמור תכוזמוג כאוות, אמור רבנן חייובם במעשר בשעת השרשתן, אם שנה שנייה [שנייה], אם שזמן השרשה [באילו] ידוע הוא כגוז הקליטה באילן. ואקשי עליה אביי ויצבור גורנו בתוכו. כלומר, יעקרם הפרגיז כלם כאחד [וידוש] אותם ויעשה הכל גורן אחד, . ואע"פ שזו הערוגה הביאה שליש קודם זו הערוגה, יוציא מעשרותיו מתוכו, שנמצא מעשר מז החדש . הישן שבו על הישן שבו. כר׳ יוסי בן כיפר שאמר ו - -שמעון שזורי משום ר' בענין פול המצרי שזרעו לזרע, ופי׳ ר׳ שמעון . שזורי ³) פול המצרי זרעו לזרע מתעשר לשעבר, זרעו לירק מתעשר להבא, . זרעו לזרע הוא חי ממי שנה שעברה, זרעו לאכלו כירק הוא חי ממי שנה הבאה. ופריק רבה ר' שמעון שזורי קא אמרת, ר׳ שמעון שזורי סבר יש בילה ונעשה כולו [כ]אחד, ומתני׳ האורז והדוחן כול', לרבנן רפליגי עליה דפליגי יואמרינן משמ׳ ר׳ בשמואל הילכתא כר׳ שמעון שזורי, ואתקיפו עליה איני, והא אמר שמואל לכל אין בילה שמואל לכל אין בילה חוץ מיין ושמן, מכלל שהפירות אין להם בילה. אישתמיטתיה. ואמרינן אישתכ כלומר נעלמה הא דאמר שמואל הכל הולך אחר גמר פירי, פיר׳, ולפיכך אמר צובר גרנו בתוכו כי באותה העת נגמר הןפרין ולא אמר שמואל הלכה כר׳ שמעון שזורי משום דקסבר יש בילה, דהא . לית ליה לשמואל בילה שהולד אחר גמר פרי.

לגופיה. תשובה על מה נאכל בשנה השביעית: האורו והדוחן כו'. מיני קטניות הן דוחן מילי"ו: פרגין. מק"ו בלע"ז: מהעשרין לשעבר. במעשרות שנה שעברה אם שניה מעשר שני ואם שלישית מעשר עני: ומותרין בשביעית. אם השרישו ערב שביעית לפני ר״ה: ומתעשרים

לשנה הבחה. בשנת לקיטתן אם משאר שני שבוע היא שאינה שביעית: נתר **חנטה.** לקמן (דף טו:) תנא לה בפירקין אילן שחנטו פירותיו קודם ט"ו בשבט שהוא ר"ה לאילנות מתעשר לשנה שעברה: ירק בתר לקיטה. כדחמרן לעיל (ד׳ יב.) ליקט ירק ערב ר״ה כו׳: הני. קטניות כמאן שוינהו שהלכו בהן אחר השרשה: מחוך שעשויין פרכין פרכין. מתוך שגורנן עשוי מעט מעט שאין נלקטין כאחד אלא היום לוקטין ומפרכין מעט ולמחר מעט ונמלחו חדש וישן מעורבין יחד הנפרכין לפני ר"ה עם הנפרכין לאחר ר"ה אם הולכין בהן אחר לקיטה כשאר ירק כשיהה מפריש מעשרותיו ה"ל מעשר מן החדש על הישן ומן הישן על החדש אולי בהו בתר השרשה שבשנה אחת משרשת כל השדה שהרי בבת אחת זורעין אותן ומעשר פירות האילן וקטניות וירק מדרבנן הן ויכולת ביד החכמים לקבוע זמן לפי דעתם לכל אחד ואחד: פרכין פרכין. לשון זה נופל בקטניות כדאמרי׳ במסכת בילה (דף יב:) מוללין מלילות ומפרכין קטניות בי"ט: וילבור גורנו לחורו. ומה בכך אם ישן וחדש מעורבין ילבור את כל הגורן לתוכו כלומר באמצעיתו שיהא הכל נבלל יחד יפה ונמצא כשיתרום ויעשר יהא מן החדש במעשר לפי מה שיש חדש בגורן ומן הישן לפי מה שיש ישן: מי לא תניא. דסמכינן אבילה לומר יפה נבלל ונמצא תורם מן החדש לפי מה שיש חדש ומן הישן לפי מה שיש ישן: פול המלרי. מין קטנית פאזול"י ודרכן לזורען לירק ולזרע

והזורע לירק מתעשר אחר לקיטה והזורע לאכול את זרעו תורת קטניות עליו ומתעשר אחר השרשה וזה שזרעו לזרע והשריש מהלחו לפני ר"ה ומקלתו לאחר ר"ה: אין חורמין מוה. שמכירין בו שזרעוהו באחרונה על המרע בראשונה ולא מן הראשון על האחרון: כילד הוא עושה. טורח לתת זה בעלמו וזה בעלמו: לובר גורנו לחורו. יבלול אותו יפה לאחר שנתן מן הראשון בזוית זו ומן השני בזוית זו יחזור וילברנו לאמצע הגורן שיהא כולו כאחד ונמצא תורם מן החדש שבו כו': יש בילה. יש לסמוך על הבילה לומר שיש משניהן בחוך המעשר לפי החשבון: אין בילה. אין סומכין על כך שיש לומר לא נבלל יפה ורובו של מעשר מן החדש או רובו מן הישן: חוץ מיין ושמן. המערב יין חדש עם הישן או שמן חדש עם הישן תורם ומעשר ממנו ויש במעשר שניהם כפי החשבון שדבר לח נבלל יפה אבל יבש אין סומכין בו על הבילה: אשחמיטחיה לר' זירא הא דאמר שמואל הכל הולך אחר גמר פרי ותו אמרינן ואי אשמועינן הכל הולך אחר גמר פרי הוה אמינא אפילו חבואה וזיחים נמי קמ"ל הלכה כר׳ שמעון שוורי במחי דפליגי. דבתבוחה חיתים לח פליגי (ה) ולח אזלינן בהו אחר גמר פרי אבל במיני קטניות פליגי דר' שמעון אזיל בתר השרשה ורבנן לא אזלי למדנו דאשכח שמואל תנא דלא אזיל בתר השרשה בקטניות אלא אחר גמר פרי ועליה סמיך לפלוגי עליה דר' שמעון שזורי ועליה דהא מתניתין דתנינן לעיל האורז והדוחן והפרגין והשומשמין שהשרישו כו' ואני לא ידעתי מאן הוא ההוא תנא: אשתמיטתיה לר' זירא הא דאמר שמואל הכל הולד אחר גמר פרי. ואף הקטניות לא הלכו בהן אחר השרשה וכי אמר שמואל הלכה כר' שמעון שזורי לא מטעמיה קאמר

אל תקרי לשלש אלא לשליש. כלומר עשייתה כשהוא שליש בשולה ותימה דהדרא קושיא לדוכתיה דקאמר לעיל ודלמא לא עייל כלל והאמר רחמנא תשמיט ותיזיל עד חג הסוכות וי"ל דהאי תנא לית ליה דרשה דלעיל: בזרוך שעשויין פרבין. מחוך שגורגן מעט מעט שאין נלקטין ביחד אלא היום

ונמלא חדש וישן מעורבין יחד אם הלכו בהם אחר לקיטה כשאר ירק לכך אזיל בהו בתר השרשה שבשנה אחת משרשת כל השדה שהרי בבת אחת זורעים אותם ומעשר פירות האילן וקטנית וירק מדרבנן הם ויכולת ביד חכמים לקבוע זמן לכל אחד לפי דעתם כך פירש הקונטרם ותימה תינח מעשר דרבנן אלא שביעית דאורייתא הואי דינם בתר לקיטה כשאר ירק היכי אזלינן בתר השרשה להתיר בשביעית כשהשרישו בששית ושמא בשביעית בזמן הזה ורבי היא כדאמר גבי פרוזבול בפרק השולח (גיטין דף לו. ושם) א"ל כדתניא בת"כ מנין לאורז ודוחן ופרגין ושומשמין שהשרישו לפני ר״ה שכונסין אותן בשביעית ת"ל ואספת את תבואתה בשביעית יכול אע"פ שלא השרישו ת"ל שש שנים תזרע ואספת ששה זורעים וששה אוספים ולא ששה זורעים ושבעה אוספים:

ויצבוך גורנו לתוכו. כלומר וכיון דיכול לתקן אמאי אזיל בתר השרשה ומסיק דרבגן סברי אין בילה ותימה מאי קא משני אכתי תקשי לר"ש שזורי דסבר יש בילה ואזיל בתר השרשה כדקתני בהדיא מקלתן השרישו ובסיפא דהך משנה נמי תנן בפרק ב׳ לשביעית (מ״ח) אר״ש שזורי פול המלרי שזרעו לזרע בתחלה כיולא בהו כלומר בתר השרש' כאורז ודוחן ועוד מאי קשי' ליה וילבור גורנו לתוכו נהי דמועיל ללבירת גורן לענין חדש וישן לענין

שניה הנכנסת לשלישית לא מהני דשניה מעשר שני שלישית מעשר עני וכן חמישית הנכנסת לששית ומיהו זה יכול לתקן שיפריש מעשר אחד ויחלל על מעות ויחכל המעות בירושלים והמעשר יחלק לעניים וקצת משמע בירושלמי דשביעית דשני מעשרות מעשר על ידי לבור גורנו: פול המצרי שורעו בו'. סיפא דההיא דהאורו והדותן היא ומוסיף אדרבנן שאף בפול המלרי הולכין בתר השרשה: אבר רבי יצחק בר נחמני אמר שמואל הלכה כר"ש שזורי. נרוג ספרים גרסינן בהקומץ רבה (מנחות ל: ושם) ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן ולא יתכן כדמוכח כאן דפריך ומי אמר שמואל הכי ועוד דא"כ קשיא דר' יונתן אדר׳ יונתן לפי הספרים דגרם התם א"ר יונתן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי דמשמע בהני דוקא כדמוכח בבהמה המקשה (חולין עה:) ואע"פ שיש ספרים דגרסי בההיא אמר ר׳ יוחנן ולא יתכן במסכת כתובות בריש פרק אע"פ (דף נה.):

הרץ מיין ושמן. לענין מעשר איירי והוא הדין מים לענין הואה בפ' התערובות (זכחים פ.): אחר גמר פרי. אין זה אחר לקיטה דומנין דנגמר לפני ר"ה ונלקט אחר ר"ה וכל ירק נמי הולכין בו אחר גמר פרי אלא דנקיט בכל דוכתי בתר לקיטה משום דלקיטה תכף לגמר פרי אבל הני אין לקיטתן בגמר פרי שממתין להן עד שיתייבשו ואין לקיטתן כאחד דמתייבשין פרכין פרכין אבל גמר פרי כאחת ולכך מותר לעשר לשמואל אף על גב דסבר אין בילה וחימה שמואל דאמר כמאן הא בין ר' שמעון שזורי בין רבנן מודו דאזלינן בתר השרשה דלפני ראש השנה כדפי׳ והוה ליה ישן ושמואל דאזיל בתר גמר פרי דלאחר ראש השנה הוה ליה חדש: הוה

דאלו רבי שמעון שזורי טעמיה משום בילה וטעמא דשמואל משום דכוליה חדש הוא שגדל ונגמר אחר ראש השנה:

שאין נלקטין ביחד אלא היום נלקטין ונפרכין מעט ולמחר מעט

מהלי מ"ש הלי ח סמג עשין קלו ולאוין רסח: עא ב מיי פ"ב מהלכות בכורים הלכה ז סמג

עשין קלו וקלו טוש"ע י"ד סי רל"ד סעיף ד: עב ג מיי פ"ב מהלי תרומות הלי י ופ"ב מהל' מעשר הלכה ה סמג

עשין קלג קלה: בפין קבג קפט. ד מיי' פ"ה מהלי תרומות הלי יא ופ"א מה' מ"ש הל' ב והל' ד יפ"ד מה' שמיטה הל' יב סמג עשין קלה [טוש״ע י"ד סימן שלא סעיף קכון: עד ה ו מיי' פ"א מה' מ"ש הלי ח:

וּ וּוְרַעְתָּם אֵת הַשְּׁנָה הַשְּׁמִינִת וַאֲכַלְתָּם מִן הַתְּבוּאָה יָשָׁן עַד הַשָּׁנָה ַנַוּיְנְבוּאָוּז ;שְּן צַּוּ נַוּשְּן הַתְּשִׁיעִת עַד בּוּ תִּבוּאָתָה תֹאכִלוּ יָשָׁן: ויקרא כה כב

תורה אור השלם

מוסף רש"י

פול המצרי. מין קטנית ושמו פאזול"א, שזרעו דאם זרעו לירק יחרע. יחם זונעו פינק הוה אזיל מעשר דידיה בתר לקיטה, אבל מיני קטנית בתר השרשה אזלי (מנחות י:). צובר גורנו לתוכו. כלומר מערבן יפה ויתרוס, ונמצא תורם. שכתוך מלק מתחו את החדש הנשאר וישן שבתרומה מתקן את הישן הנשאר (שם).

רבינו חננאל

אל תקרי לשלש אלא לשליש. פי', אני מצוה הברכה בשנה הששית שאפילו התבואה שהיא שליש מליאתה בשאר עכשיו השנים. נחשבת מז השנה הששית ואינה מתבערת בשביעית, וקראה הכתוב תבואה. פרק ב' האורז והדוחן והפרגים והשומשמין שהשרישו קודם ראש השנה מתעשרים לשעבר כול׳. פירוש (בירושלים) בירושלמי אמר רב הונא שאי איפשר לעמוד על אילו. מתי יביאו שליש. לפיכך אמרו כי השרשים כמו פרי. אמר רבה אמור רבנן אילן בתר חנטה, דתנו רבנן אילן שחנטו פירותיו קודם חמשה עשר בשבט מתעשר לשנה שעברה. תבואה וזיתים בתר שליש כדאמריגן. ירק בתר לקיטה, נמי ידק בחו לקיטה, נמי כדאמרינן. הני דתנינן בהו בתר השרשה כמאן, לא באילז ולא כתבואה ולא ו/א כוב.... הדר אמר רבה מתוך שעשויין ל) פרגין פרגין, פירוש משארי משארי, ומשארא זו מתמלאה ומביאה שליש ועדיין זו לא (לי) נתמלאה,

א) עי' היטב בערוך ערך פרכין. ב) ר"ל דר"ש שזורי פירש בתוספתה פ"ב דשביעית דהם זרעו לזרע וכו׳ וע״ם היטב.